

Kalendar

izložbi u svijetu
(prosinac)

AMSTERDAM

Stedelijk Museum
19. XII - 13. I. 1988.
Holandska umjetnost - situacija

Izložene su slike, skulpture, fotografije i grafika deseterice mladih nizozemskih umjetnika

ANTWERPEN

Museum für Schöne Künste
13. XII - 14. II. 1988.
Henry van de Velde (1863 - 1957)

S osamdeset slika i pedeset crteža pokazan je slikarski opus slavnog belgijskog arhitekta i dizajnera.

BERLIN

Bröhan Museum
- 3. I. 1988.
Berlinski porcelan - Od jugendstila do funkcionalizma, 1889 - 1939

Izloženo je više od 500 predmeta, vaze, svećani servis "Ceres" kao i "Urbino" posuđe koje se još i danas proizvodi.

BONN

Rheinisches Landesmuseum
3. I. 1988.
Kultura sjevernoameričkih Indijanaca

S više od 100 izložaka keramike, tekstila, radova u koži, nakita, rezbarija od 19. stoljeća do danas, predstavljena je kultura življenja Indijanaca.

BRAUNSCHWEIG

Kunstverein
6. XII - 28. II. 1988.
Ernst Ludwig Kirchner (1880 - 1938)

Sa 80 akvarela, crteža i grafičkih listova iz svih stvaralačkih faza predstavljena je slavni njemački ekspresionist.

BREMEN

Landesmuseum
6. XII - 28. II. 1988.
Staklo od srednjeg vijeka do klasicizma

Izloženo je 300 predmeta od stakla iz muzejskog fonda (češko i venecijansko staklo kao i unikatni oslikani predmeti)

CHICAGO

Museum of Contemporary Art
- 10. I. 1988.

David Sale (1952)
Monografska izložba s pedeset radova nastalih u posljednjih osam godina.

DORTMUND

Museum am Ostwall
6. XII - 7. II. 1988.
Christian Rolfs (1849 - 1938) - grafički opus

Izloženo je 200 grafičkih listova koje je umjetnik većim dijelom obojio akvarelom ili temperom. U grafičkim listovima nastalim od 1908. do 1927. ovaj njemački ekspresionist obrađuje biblijske teme, temu smrti kao i prizore iz prirode.

FRANKFURT

Shlm Kunsthalle
5. XII - 28. II. 1988.
Imagen de Mexico - Doprinos Meksika umjetnosti 20. stoljeća
Izloženo je 300 slika od početka stoljeća do danas. Uz slike su izloženi i crteži te predmeti umjetničkog obrta.

Zagrebačke izložbe

Slikar bez konvencija

Vilim Svečnjak

(Galerija Kaptol i Galerija Art studio 9)

Nije u ovom trenutku zamora i neodlučnosti, vjerojatno pred novu ofenzivu zbunjene neoavangarde koja je pojavom postmoderne izgubila inicijativu, slučajni interes za djelo jednog klasika - Vilima Svečnjaka, slikara čije je djelo, u trajanju više od pola stoljeća (1931 - 1987), u raznim razdobljima naše suvremene umjetnosti odigralo magistralnu ulogu: od Zemlje, preko

ona u paleti fovista (divljih). Od početka Svečnjak stvara pod visokim pritiskom svog temperamenta i u tome ga nije izmijenila ni njegova osamdeseta godina, naprotiv, u nekim djelima njegova je vehemencija olujno narasla. Sve se češće srećemo s nekim djelima, (neofovističkim, koja ruše sve predodžbe o "smirenom" klasičnu u "olimpijskoj izolaciji" pred nama je (još uvijek!) slikar koji ne poznaje i ne priznaje konvencije; koji se nalazi izvan tzv. općih tokova, nekontrolirano i neobuzdano suo-

reñesansne širine, s jednom nogom u tradiciji, a drugom u avangardi. To je i bilo donekle točno, ali ne do te mjere da sam autor izvrši povijesnu selekciju vlastitog djela.

Radaus je zapravo bio kipar daleko širih mogućnosti od mnogih svojih suvremenika, ali ih nikada nije do kraja razvio zbog svoje nestrpljivosti, neprekidno je otvarao nove probleme koje je napuštao na samom početku. Ni jedan od tih problema nije do kraja iscrpio. Mislim da se sasvim održala moja teza koju sam postavio u nekrologu u povodu Radauseve smrti, a prema kojoj je "ono na čemu bi jedan kipar izgradio sebe i svoj stil, (bilo) kod Radausa samo kratkotrajna epizoda, prolazna etapa". Neiscrpljiv, on se upravo "razbacivao obiljem formi i ideja" koje kasnije više nije bio u stanju slijediti disciplinirano i analitički. Neprekidno je trčao za vlastitim djelom koje više nije sustizalo ni njegova natprosječna darovitost. Barem ne uvijek. Time su mnoge stvari krenule krivo u djelu izuzetne darovitosti, jedne od najvećih u našoj novijoj skulpturi. Možda je upravo ova izložba bila prilika da se kritički ukaže na lomove i nesporazume u nekim fazama i na ono što je u njegovom djelu povijesno.

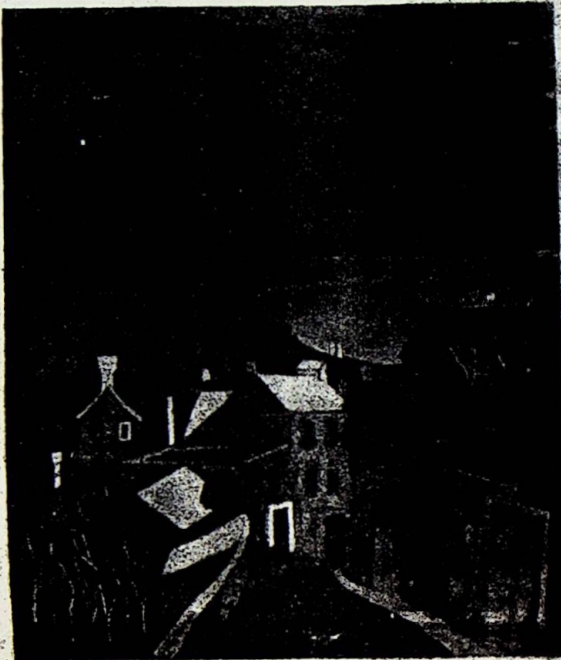
Činjenica je da se na izložbama klasika ne mogu ponavljati slabosti s njihovih izložbi dok su još bili živi, njihove su intervencije shvatljive na liniji ljudske slabosti spram vlastitog djela. Svi ovi argumenti, razumljivo, otpadaju na posthumnoj, povijesnoj prezentaciji iz koje bi trebalo "izvuci" ono najkarakterističnije za umjetnika i njegovu participaciju u vremenu u kojem je živio. Nema povijesne izložbe bez povijesne teze. To na ovoj izložbi, na žalost, nije učinjeno. U spomenutom nekrologu, dakle prije dvanaest godina, napisao sam: "Da smo šezdesetih godina na raznim bijelanim gurnuli Evropi pod nos Radaušev Panopticum umjesto apstrakcije koju je Evropa predobro poznavala preko pola stoljeća, vjerovatno bi naša situacija bila drukčija. Jasno, trebao je kasnije doći pop-art da shvati-

lo visokih dometa, ali ovom se izložbom lansirala na samu špicu naše keramike. Godinama je sazrijevala u blagaj klimi jedne profinjene osjećajnosti, da bi, eto, iznenadila i oduševila sa svojim keramoskulpturama novije datacije, s djelima naglasne osobnosti i masovitosti, neslučenim kao realna mogućnost u keramici. Kada je riječ o ovim djelima treba citirati Vladu Buzancica koji u katalogu piše za Visnjina "remekdjelna ostvarenja" da "po svemu: po provedbi, i po svojoj naravi, i po svojoj likovnoj lirsko-vizualnoj ukupnosti nemaju pandana u cjelokupnoj jugoslavenskoj keramici... Ujedinili su ih u karakteristično suvremeni, individualni, autor-ski likovni znak". Ova najviša ocjena najbliža je onome što nam je izlagač prezentirao na ovoj izložbi. Riječ je prvenstveno o obliku koji izaziva svojom smionoscu i bizarnoscu, sasvim novim videnjem i neslučenim mogućnostima.

Pod Visnjinim se prstima pokorava ova glinena, porculanska materija pitoma i bez protesta, često mimo zakonitosti i logike svoje tektonske slojevitosti. Visnjin zahvat u glinu nije opterećen konvencijama i školskim receptima, ona ne razmišlja treba li "poštivati materiju", što se oduvijek smatralo preduvjetom dobre keramike, već o tome da svoj oblik uvede u proces tzv. intelektualne spekulacije, da ga u najvišoj mjeri približi aleksandrijskoj kultiviranosti. Visnja ne strahuje pred bilo kakvim kompleksom "sterilnosti" i "larpur-lartizma", pred "artificijelnim" i "mrtvim" oblikom jedne iscrpljene kulture, ona ne želi iskočiti iz svog vremena koje, eto, stize na stanicu aleksandrijstva.

Posebno, dakle, upozoravam na njene "jezinaste" keramoskulpture koje i ističem u povijesnom kontekstu. Ova se djela odmah raspoznaju između izložaka tzv. rudimentarne forme, ona se izdvajaju razigranostu svojih "ekstremiteća", neobičnim "ritmom", nepravilnosti, dojmom "rasprsnute forme". Ovakvo modelirani "ekstremiteći" granice u keramici s nemoćnim, u takvom su obliku bili do sada nezamislivi. To su se apsurd i sotona sumnje uvukli u njedra zemlje, glina je uletjela u klopku "čistog uma". S ovim je keramoskulpturama Visnja ukinula dosadašnje granice tzv. klasične keramike, osvojila nova područja, izbacila iz rječnika keramičara riječ - nemoguće.

Trebalo bi, jasno, pisati još i o mnogočem drugom: o novoj funkciji boje (ne bojanja!) ubače-

Vilim Svečnjak: Strma ulica

prekretne pedeset i druge, do istraživačke faze oko sedamdesetih. Djelo ovog značajnog slikara imalo je svoje oscilacije, kao uostalom i svako djelo, ali se najčešće nalazilo na pravoj strani povijesti: To je u njemu ostavilo duboke tragove, približilo ga publici i znalcima.

Moglo bi se postaviti, danas možda više ne tako važno, pitanje: zbog čega se ovaj neumorni i radoznali duh, kao što je Svečnjakov, nije okrenuo avangardi, krenuo njenim tragovima. Razlog, mislim, treba potražiti upravo u onom "krenuti za nekim". Po svom duhovnom ustrojstvu i temperamentu Svečnjak nije bio čovjek koji bi mogao krenuti za bilo kim. On se već u Zemlji izdvajao svojim borbenim ekspresionizmom (koji je za zemljaše bio na rubu dozvoljenog, graničnog područje "dekadencijom" iz općeg koncepta plošnog, od slikarskih postavki Krste Hegedušica koji je inzistirao na "čistijosti" u tzv. "povijesnim stilovima" koje su kritičari onog doba i zamjerali Zemlji kao osnovni prigovor.

Pedeset i druge, sa svojim ciklusom Belle sculture, Svečnjak se prvi distancirao od harkovske linije socrealističkog shematizma. Kasnije, sedamdesetih, on se svojim putevima nastojao probiti do (semi)apstrakcije, mimo bilo kakvih programa naše (neo)avangarde. Svečnjak je uvijek tražio svoj put, svoj način proboja do vlastite vizije. Uvažavajući, jasno, "pravila igre" svog likovnog odgoja i svoje darovitosti. Nikada on nije bio uvjeren da treba prošlost (tradiciju) razoriti do temelja da bi se na ruševinama izgradilo "novo" slikarstvo.

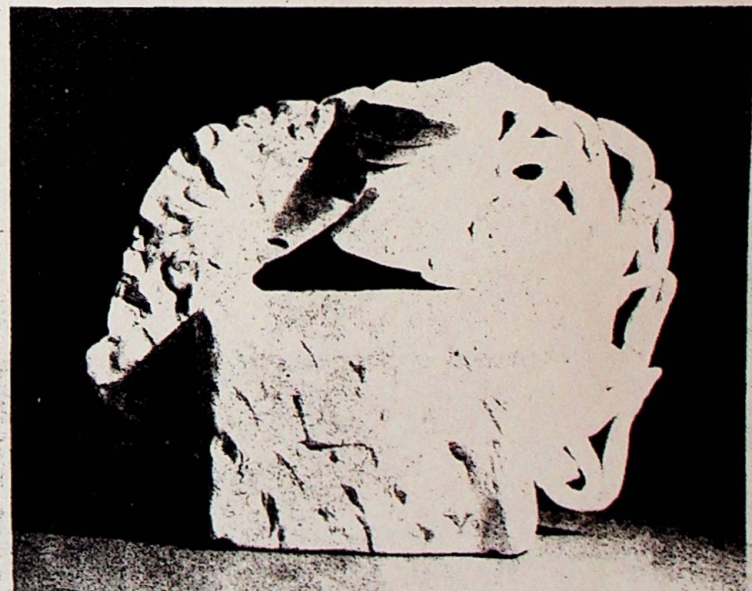
Uprkos uvažavanja tradicije, bilo bi pogrešno smatrati da se Svečnjakovo slikarstvo "usidri" u zaštićenoj luci, vidjeti u njemu sretnu plovidbu praćenu prijateljskim vjetrovima. Njegov je ekspresionizam uvijek kretao pod olujnim vjetrovima, njegova je boja često "podivljala" kao

čen sa slikarskim sjećanjem svog vremena. Na ovom istom putu nekonvencionalnosti, nakon što se smiri nevrjeme u njegovom krvotoku, on se povremeno odmara u harmonijama i ljepotama svojih sretnih trenutaka u mirnom suočavanju sa svojim drugim ja. Da li je riječ o hirovitoj i podijeljenoj ličnosti? Ne. Uvijek je riječ o jedinstvenoj ličnosti koja krije i štiti u sebi ono lirsko i dramatično, svjetlo i mrak, ljudsku prirodu uvijek raznovrsnu i iznenađujuću. Nije li ovo primjer živog klasika koji neodoljivo privlači?

Vanja Radauš

(Gliptoteka JAZU)

Nisam siguran da je ovom izložbom učinjena naročita usluga Radausevom djelu. Ova monografska prezentacija Radausa, da se razumijemo, sasvim je "u redu" u smislu "cjelovitosti" i "povijesne objektivnosti", ali današnji je trenutak sasvim izmijenio naš odnos spram njegova djela; dvanaest godina, iz majstorove smrti ovakva je izložba neodrživa, očekivati smo na njoj neke povijesne zaključke. Opet smo pred repetitivnim starih slabosti koje su opterećivale Radauseve izložbe, dok je majstor još bio živ. Umjesto kritičke izložbe sa svim određenim tezama i zaključcima, pred nama je jedna od onih tipičnih reprezentativnih, posthumnih izložbi s florom na slici mrtvog umjetnika. Nije bilo nepoznato da je pod pritiskom svog vehementnog temperamenta majstor bio nestrpljiv, jednostran, isključiv, tvrdoglav i da je ovim svojim osobinama često radio protiv vlastitog djela. To je bila njegova narav, i tu se nije dalo bilo što korigirati, barem za njegovog života. Ali, ako je on već inzistirao da se njegovo djelo održi u povijesti onakvo kakvim ga je on vidio, nije trebalo post mortem ponoviti grešku njegove tvrdoglavosti, to prije što je to djelo zaista povijesno, barem u pojedinim segmentima. Radauš je očito vidio sebe kao stvaraoca

Visnja Jelčić: Keramoskulptura

mo... što smo imali u Radaušu. Nije li upravo ovo mogla biti, uz neke druge kritičke konotacije, jedna od mogućih teza za ovu i ovakvu izložbu? A mi smo se, još jednom, naivno uputili u "pregled", "povijesno objektivni" i "cjelovit". Kakva provincijalska zamka!

Visnja Jelčić

(Studio galerije Forum)

I ranije je Visnja Jelčić uživala reputaciju keramičarke vr-

ne u glinenu materiju, razvedenosti oblika, perforacijama koje su sastavi dio prostora, načinu na koji njena materija postaje taktilno prisutna, ukratko, o svemu što njenoj keramici daje posebna obilježja. Ipak, uvjeren sam, prvenstveno treba staviti naglasak na ona djela koja se ukazuju kao putokaz na povijesnim raskrsnicama naše keramike. To su djela izvan dometa dosadašnjih iskustava i, svaka-ko, antologijska.

Josip DEPOLO